

Yüünsizdi çoxumuzun mənəmiyi, Adilikdə dahiliyə dönəmiyə...

Öt kökü üstə bitər

İnsanlar xarakterinə görə fərqlənirlər. Xarakter isə onun ətraf mühitində formalaşır, yaş üstünə yaş gəldikcə; ta körpəlikdən gördükləri, eşitdikləri, bir sözlə yaşadıkları onun həm zehni, həm göz yaddaşına həkk olunur. Sevincli, şirinli, qəmli, həsrətli bir həyat yaşaya-yasaya yaşa dolar. Bütün yaşadıklarına isə onun mühiti başlıca amil kimi təsir edir.

Vətən, torpaq sevgisi insana valideynlərindən irsən keçər. Hər bir ağacın kökü olduğu kimi insanın da soy-kökü olar. O soy-köküdən gələn milli dəyər, mənəvi düşüncə, duyğular, vicdani hisslər və bunlar birləşərək o insanın xarakterini formalaşdırır.

Adəm Yusifov da zəhmətlə, çətinliklə qazanılan halal çörəklə böyümüşdür. Ancaq bu halallığın daha şirin, daha uca olduğunu düşünərək öz ailəsinə də bu xüsusiyyəti ərməğan etmişdir. Həyatda çətinliklər görün, zəhmətlə böyüyənler daha vətənpərvər olurlar. Çünki onlar üçün bir vətən, bir torpaq var. Əllərinin qabarı ilə, alınının təri ilə, qəlbini sevgisi ilə qazanarlar halallığı. Vətəndən uzaqlarda, qürbət ellərdə kəhkaşanlı həyat yaşamaq, asan qazanc əldə edilən yerləri vətən sanmaq halal zəhmətlə böyüyən insanlara şamil edilməz.

Onlar ulu babalarının uyuduğu torpağı atıb həm vicdani, həm maddi baxımdan qürbət eli seçməzlər. Onların vətəni ailəsinin, əzizlərinin yaşadığı yerlərdir. Zəhmətlə böyüyənlər öz sülaləsini belə daima qorurlar, şərəfini oca tuturlar. Bax, buna görə də "Vətən onlara oğul deyər. Onlar da vətən qayalarında mamır olub bitərlər!".

Uşaqlıq çağlarında istediklərini əldə edə bilməyən insanlar arzu yüklü olurlar. Onların arzuları tükənmez. Nə vaxtsa arzularının reallaşacağına inanar və inana-inana yaşlaşarlar. Çünki həyat özü həll olunması çətin bir teorem. Gərəkdir onun həll olunması qaydalarını biləsən... Ancaq bəzən bu qaydalarla həll olunması başa çatmayan bir məqamda... Şair Məmməd Araz misralarında deyildiyi kimi:

**Mələr çəmənlərdə quru küləklər,
Sazaqlar yol üstə yaz haraylayar.
Qırıp pəncərəni qazğun küləklər...**

-arzuları kəpənək kimi çəməne dağıdılar...

İnsan həmişə soy-kökünə "söykənər", bu isə həyata davamın hər anında özünü biruzə verir. Adəm də, sevib ailə qurduğu Reyhan xanım da milli mənəviyyətcə zəngin insanlardır. Onlar üçün millilik, vətən və torpaq məfhumları, xeyirxahlıq, qayğıkeşlik həmişə başlıca tezis olmuş, insana münasibətdə müsbət auralı olmuşlar. Həyatlarında qarşılaşdıqları hər çətinliyi birgə dəf etmiş, arzularını reallaşdırmaq üçün kiməsə arxayın olmadan mübarizə aparmışlar. Bu isə onların göz açaraq böyüdüüyü ailələrdən bəhrələnmisdir.

Qürurlu övlad

2 övladları var idi ailənin - Arzu, Ramil. Əslən bakılı qızı olsa da övladlarını Qəbələnin gözəl təbiətinə bağlı böyüdüdü Reyhan xanım. Adəmlə birgə tez-tez Vəndamın hər

qarşısını gəzərək övladlarının da qəlbində ata yurdu sevgisinə bağlılıq yaratmışdı. Vətən sevgisi təbiiyyə, insanlıq duyğularının zən-

ginliyənə məhəbbəti artırırmışdı.

Ramil ailənin kiçik övladı idi. Mehriban olduğu qədər də bir uşaq dəcəlliyi var idi onda. Bu isə onu həm yaşadığı məhəllədə, qohum-qonşulara, həm də oxuduğu məktəbdə sevdirirdi.

Ramil Adəm oğlu Yusifzadə 1998-ci ildə, 22 mayda Bakı şəhərində doğulmuşdu. 2004-cü ildə Mərdəkan qəsəbəsində Süleyman Rüstəm adına 3 saylı gimnaziyada birinci sinfə qəbul olmuş, 2015-ci ildə gimnaziyanı bitirərək, Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının futbol müəllimliyi fakültəsinə daxil olmuşdur. Tələbəlik illərini başa vurduqdan sonra 2019-cu ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. Əvvəlcə Qazax rayonunda hərbi xidmətə başlamışdır. 2020-ci ilin sentyabrında başlanan Qisas müharibəsi dövründə oktyabr ayından etibarən Füzuli istiqamətində gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir.

Valideynləri ilə son danışığı oktyabrın 12-də olmuşdu. Ata ilə danışığında son sözü: "Ata, haqqını halal elə, anama bunları demə", olmuşdur.

Ramil Yusifovun atası ilə söhbət zamanı dedi ki, oktyabrın 15-i oğlumu yuxuda görmüşdüm, məndən kömək istəyirdi: "Ata, mən burdan çıxar - demişdi. Ramil qorxubilməz uşaq idi və buna görə də bu yuxunun xeyir xəbərə yozulmadığını düşündüm. Çünki o, hər zaman ailəsinə dəstək olmuşdu, tələbə olma-ola işləyər və ailəmizin büdcəsinə kömək etmək istəyirdi.

Sonralar yuxunun həqiqətən oğlumun son nəfəsini verdiyi anlara təsadüf etdiyini bildim".

50 günlük həyəcan

Reyhan xanım təbiətə vurğun, gözəlliyə məftun biri idi. Bakıda doğulub böyüyə də kənd həyatını, dağların əzəmətinə çox sevdirdi. Övladlarını da bu sevginin işığıyla ata yurduna bağlı, soy-kökünə hörmət edəcək biriləri kimi böyütmüşdü. Ta uşaqlıqdan, sonra isə məktəb tətillərində, bayram və istirahət günlərində Qəbələnin, Vəndamın təbi gözəl-

likləri ilə birgə yaşayardı Arzu da, Ramil də. Şəlalələri, bulaqları, dağ dərələri kənddə böyüyürmüş kimi elə cəldliklə gəzərdilər ki... Məhz ona görə də Bakıda da öz kiçik həyətidə "kənd həyatı" yaradardı. Ramil heyvanları və quşları sevdirdi. Məhz bu gün də onun yaraşlıq ağ pişiyi, ana-bala itləri, qəfəsdəki tutuquşu və həyətdə sevdirdiyi gülləri, göz oxşayan, meyvəli limon ağacı onun canlı xatirələridir. Reyhan xanım həyat dolu bir xanımdır. Zəhmətsevərliyi onun söhbətlərindən hiss olunurdu. Ailəsinə bağlı, xeyirxah, ünsiyyət qurmağı bacaran biridir. Ramilin xaraktercə özünə bənədiyi; həyatda arzu dolu, inamlı bir gənc kimi yetişdiyini deyirdi. Ramil həm yaxşı rəqqas, həm də idmançı idi. Futbolu çox sevdirdi...

Onun itkin düşməsi xəbəri Reyhanın həyatını qaraltda da, özünü balasının ölümünə inandırmırdı... Bu xəbər onun sağlamlığını, Adəmin qəddini əysə belə sakitlik tapa bilmir, günlərlə axtarırsa çıxırdılar. Oğlunun döyüşdüyü hər qarış gəzir, soruqlayırdılar. Ən acısı isə morqlardan axtarış idi. Düz 50 gün axtarışdan sonra...

Adəm özünü nə qədər dözümlü göstərsə də, həyatı sönmüş biri kimi yaşasa da Reyhanın halına rəğmən özünü toxtaq göstərdi. Reyhanın nitqi tutulmuşdu və danışa bilmirdi. Oğlunun nəşinin 50 günlük axtarışdan sonra tapılması bir qədər onu sakitləşdirmişdi. Ölümü yaraşdırmayan ata-ana və doğmaları Ramilin nəşinin tapılmasına dərdlərinə, "yanğıllarına su səpələcək" bir hal kimi baxmışdılar.

Ramil Yusifli oktyabrın 13-də Füzuli uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olmuş, dekabrın 3-də nəşi tapılmışdı. Şəhidimiz Bakının Xəzər rayonunun Binə qəsəbəsində Şəhidlər Xiyabanında dəfn olunmuşdur.

Ramil həqiqi əsgəri xidmət dövründə komandanlığın hörmətini qazanmışdı, onu tanıyan istər təzə, istər köhnə əsgər yoldaşlarının sevimlisi idi. Həm tərbiyəsi, həm də təlimlərdə fərqlənirdi. Hər "tikəsini, loxmasını" belə əsgər dostları ilə bölüşən, yeni gələn əsgərlərə həmişə qayğı ilə yanaşan biri idi. Anasının ona göndərdiyi "ailə sovuqatı"nın içərisində yazıb göndərdiyi kiçik kağız parçalarında mektublarını saxlamışdı. Bu mektublarda ana ətrini duyan Ramilin övlad sevgisi təcəssüm olunurdu...

Lal olan ana...

Analar lal olarmı? Anaların sözü bitirmi? Şəhid anası - tək oğlunun nəşinin belə tapılmasını arzulanay ana söz tapmazdı danışmağa?.. Reyhan xanım sarsıntıdan nitqi tutulduğunda ürəyinin ağrısıyla danışdı, baxışlarının dağ ağırlığında qəm yüküylə danışdı. Həyat yoldaşı Adəm öz acılarını boğa-boğa övladının acısını sözü ilə deyə bilməyən ananın müalicəsi üçün çox çalışdı. Reyhanın baxışlarının ağırlığı, acılı ananın "lallığı" onun zi-yarətinə gələnləri də sarsıdırdı.

Respublika Müdafiə Nazirliyinin xətti ilə müharibədən sonra qazilərimizin müalicə olunmasına Türkiyədən də həkim və psixoloqlar öz arzusu ilə gəlmişdilər. Reyhan xanım həkim-psixoloq Semih Medeli ilə görüş-

dürüldü. Semih hoca şəhid anasının 20 günə danışmaq qabiliyyətinin bərpa olunacağını demişdi. Həqiqətən də onunla 6 gün tanışlıqdan sonra deyilən bu söz həqiqətə çevrildi. Ancaq uzun bir müddət keçməsinə baxmayaraq bu zədə hələ də onun tələffüzündə hiss olunur. Bu isə həkimin qadağalarına rəğmən ananın sarsıntılı səhnələrdən uzaqlaşma bilməməsidir. Bu isə şəhid anası üçün təbii bir hal idi.

Qəhrəmanlıq zamanla ölçülür

Qəhrəmanlıq aylar, illər deyil, dəqiqələrlə də ölçülə bilər. İnsan var ki, bir əsrə yaxın, əsr yaşayar, ancaq həyatda izi qalmaz. Ancaq insan var ki, öz fidan ömrü ilə yaddaşlarda əbədi yaşayır. Qəhrəmanlığa illər, əsr yaşamaq deyil, yaşadığını insanlıq əzmində yaşamaq bəs olur. Oxuduğu universitetdə aldığı sertifikatlar, müəllim və tələbə yoldaşlarının söhbətləri, əsgəri xidmət dövründə aldığı Fəxri Fərmanlar, təltiflər, ailəsinə göndərilən təşəkkür məktubları onun xarakterinin əyani sübutu idi. Və belə xarakterli bir gəncin Vətən, torpaq sevgisi onun qəhrəman olacağına bir stimül yaratmışdı. Məhz bu sevgi cəmi 2 gün döyüşən bir əsgərin qəhrəmanlıq səhifəsi açdığı sübutu oldu. Gözünü qırpmadan ölüme atıldı - Vətən, torpaq, dostlar naminə! Döyüş tarixçəsi 2 gün olsa da, döyüş yoldaşlarının dediyinə görə 20 erməni vəhşisini məhv etmişdi. Və səngərdə 10 döyüşçü dostu ilə şəhid olmuşdu. O səngərdə olan döyüşçülərdən sağ qalan 6 döyüşçü həmişə şəhid dostlarının, o cümlədən Ramilin ailəsi ilə əlaqə saxlayırlar.

Ramil Yusiflinin olduğu taborun komandanı müavini Asim Quluyev demişdir ki, Ramil nizamlı, hörmətli əsgər olmuşdur, təlimlərdə müsbət tərəfi ilə hər zaman fərqlənmişdi. Bu isə onun ailəsinin verdiyi tərbiyədən irəli gəlirdi. Ramil döyüş sahəsinə daxil olub, düşmən müdafiəsini yardıqdan sonra yaranalmışdı. Lakin döyüşə davam etdi. İkinci dəfə ayağından ağır yaralandı, ilkin tibbi yardımdan sonra yenidən döyüşçü yoldaşlarının yanına geri döndü... O, düşmən tərəfindən atılan artilleriya mermisi nəticəsində qəhrəmancasına şəhid oldu...

Ramil Yusifzadə "Vətən uğrunda", "Cəsur döyüşçü" və "Füzulinin azad olunmasına görə" medalları ilə təltif olunmuşdur. Tarixi yenidən yazan bir igid kimi yaddaşlarda əbədi yaşayacaq bir ömrün sahibidir mənim eloğlum. Onu da qeyd edək ki, Ramil Yusiflinin şəklində Vəndam qəsəbəsindəki "Şəhidlər" lövhəsinə vurulmuşdur.

Qalacaq bir uşaq, bir şirin nağıl...

Ramilin ata yurdu Qəbələdir, Vəndamdır, demək eloğlumuzdur. Polad Həşimov kimi bir oğulun eloğlusu məhz belə qəhrəmanlıqlar göstərərək tarixə iz salmalı idi. Çünki bu balaca qəhrəman Poladımız gəzdirdiyi yerləri gəzmiş, bulaqların suyunu içmiş, təmiz dağ havasını canına çəkmişdi. Ona görə də ta uşaqlıqdan qorxmaz, şirin dəcəlliyi olan bir çəlimsiz uşaq bu gün yeni tarix yazan qəhrəman kimi tanınmışdır. Fəxr edirik Ramil kimi bir eloğlumuzla! Ramil bizlərə Məmməd Araz təbircə desək:

**Mən sizə bir kövrək,
yaddaşı möhkəm,
Vəfali xatirə bağışlayıram!.. -**

Çox gözəl, əbədiyyən yaşayacaq qəhrəmanlıq izli xatirə bağışladı!..

BİBİXANIM.

İşıq sehri

Simasından mənfiyyət yağın, dindirməyə belə cəsəret tapa bilməyəcəyiniz insanlarla hər kəs qarşılaşır. Adı bir baxışdan belə xudbinlik, bədxahlıq oxuna bilir və diqqətinə vardiqdə ən xırda hərəkətlər insanın xarakterindən həqiqi cizgiləri biruzə verir. Belələrindən bəzən uzaqlaşırıq, bəzən isə həyatın gedişinə buraxıb istəmədən seyrçi olmağa məcbur oluruq! Bir müsbət tərəf var ki, belə hallarda insanlar xarakterlər arasında vicdanla seçim edə bilir!

O insanın üzünə baxarkən müsbət aura özü sənə tapırsa nə xoş! Elə insanlar cəmiyyət arasında seçilir: gec-tez sevilir. Onların bu xisletini yaşamağa inam vardır, dərdlərə, yanğıllara mülhəm kimi qarşılanırlar. Qismən də olsa insan həyata, yaşamağa ehtiyacı olduğunu dərk edir. Ələlxüsus danışmaq tərzilə üz cizgilerinin, səs tonunun müsbətliyi birlə-

Qəm üstünə sevincini hörməyi bacar

şəndəl..

Artıq iki ildən çoxdur ki, onu tanıyıram. Rayon tədbirlərində, acılı insanların daima yanında olan biri... Onun yaşının az olmasına rəğmən yaşlı insanlar belə onun sözlərinə, fikirlərinə ehtiyac duyar, onun simasındakı xoş ifadə həyata bağlılığı ifadə etdiyi üçün yaşamağa

inam gücü alırlar. Əlbəttə bu mənim fikirlərimdir və bu fikirlər onu necə tanımaq istəmişəmse eləcə toparlanıb, cəmləşib.

Göz ürəyin aynasıdır, ürəyin hərəkəti simaya həmişə öz təsirini göstərir; kiminin soyuq ürəkli, kiminin isti ürəkli olduğu hiss olunur, diqqətinə yetərsək. İstedadlı şairimiz Məmməd Araz demiş ki:

**Ürəkdə ay doğur, günəş də batır;
Göy qopur, ildırım çaxır ürəkdə.
Tufan da hayqırır, sükut da yatır,
Alov da, gürşad da yağır ürəkdə.**

İnsan həyata ürəklə baxarsa o həyatın hər keşməkeşlərini görə, həyat

anlamı o zaman onun dünyagörüşündə güclü olar. Yəni M. Araz yaradıcılığı ilə duysaq ürəyi:

**Ulduzlar göz olsun nəyimə gərək,
Dünyanı ürəklə görə bilməsəm...
Onunla keçirik hər imtahandan,
Bir ordu deməkdir bəzən bir ürək.
Bir şıltaq körpədən, bir nər cavandan,
Bəzən bir qocaya çevrilir ürək.**

Doğrudan da, o insan ki insanları ürəklə duyur, həyata ürəklə baxır, o duyğu və baxışlarla da həyatdan yaş alır; kimisi gəncləşir, kimisi də qocalır. Ürək əgər hər kəsi öz donunda görərsə, həyat da yeknəsək olmaz.

(Ardı 6-cı səhifədə).